

การสื่อสารต่างวัฒนธรรมในหลากหลายชาติพันธุ์ กรณีศึกษา
พื้นที่รองรับการอพยพ ตามโครงการคืนผืนป่าให้แผ่นดิน
เวียงราชพลี บ้านป่าสักงาม หมู่ 19 ตำบลดงมหาวัน
อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

**The Intercultural Communication in the Variety of Ethnic Group
: Case Study of Migration Place of Forest Repatriation
Project at Wieng Raj Pree in Pa Sak Ngam Village, Moo 19,
Dong Ma Ha Wan Sub district, Wieng Chiang Rung District,
Chiang Rai Province**

วันที่รับบทความ : 11/01/64

วันที่แก้ไขบทความ ครั้งที่ 1 : 17/06/2564

วันที่ตอบรับบทความ : 21/06/2564

ประทัย พิริยะสุรวงศ์*

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารต่างวัฒนธรรมในหลากหลายชาติพันธุ์ กรณีศึกษาพื้นที่รองรับการอพยพตามโครงการคืนผืนป่าให้แผ่นดิน เวียงราชพลี บ้านป่าสักงาม หมู่ 19 ตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านชาติพันธุ์ในพื้นที่ศึกษาและทำการศึกษากการสื่อสารต่างวัฒนธรรมในหลากหลายชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้พื้นที่รองรับการอพยพตามโครงการคืนผืนป่าให้แผ่นดิน และสาเหตุจากการอพยพอื่นๆ ได้แก่ ชุมชนเวียงราชพลี ที่อยู่ในบ้านป่าสักงาม หมู่ 19 ตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นกลุ่มหลากหลายชาติพันธุ์ที่ตั้งบ้านเรือนปะปนกัน ไม่แบ่งแยกชนเผ่าจำนวน 303 ครัวเรือน โดยขอให้กรรมการหมู่บ้านช่วยในการกำหนดกลุ่ม เพื่อแบ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในบ้านเวียงราชพลี ได้แก่

*การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2541), ปัจจุบันเป็น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ (การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ม้ง เมี่ยน ลีซู อาข่า ลาหู่ ปากะญอ จีนยูนนาน และชาติพันธุ์อื่นๆ จำนวน 100 คน ครอบคลุมทุกกลุ่มชนเผ่าเป้าหมาย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ 1. แบบสังเกตและจดบันทึก (Observation and Note) 2. ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus group) จากคณะกรรมการแต่ละกลุ่มชนเผ่าในพื้นที่ 3. แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

1. ผู้ตอบแบบสอบถามมีช่วงของอายุระหว่าง 15 - 30 ปี มากที่สุด ร้อยละ 39.0
2. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์ม้ง ถึงร้อยละ 34.0 รองลงมาคือชาติพันธุ์อาข่า ร้อยละ 15.0
3. ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสารระหว่างชนเผ่ามากที่สุด ร้อยละ 64.0
4. ผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาการอยู่ในชุมชนผสมผสานทางด้านการสื่อสารมากที่สุด คือ ร้อยละ 46.0 รองลงมา ได้แก่ ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ร้อยละ 38.0
5. ผู้ตอบแบบสอบถาม มีปัญหาด้านการสื่อสารการพูดคุยต่างชนเผ่า มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.64 ค่า SD 0.92 อันดับถัดมา ได้แก่ ปัญหาการใช้ภาษาในการสื่อสารภายในชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.50 ค่า SD 0.81
6. ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ภาษาชนเผ่าเป็นภาษาในการสื่อสาร มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.53 ค่า SD 0.78 อันดับถัดมา ได้แก่ การใช้ภาษาไทยกลางและภาษาเมืองในการสื่อสาร ค่าเฉลี่ย 3.51 ค่า SD 0.99
7. ในด้านข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความเห็นว่า มีปัญหาในการสื่อสารระหว่างชนเผ่าพอสมควร การแก้ปัญหาจะใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสารระหว่างชนเผ่าเป็นหลัก
8. ในด้านการสนทนากลุ่มในเชิงกระบวนการสื่อสารของชนเผ่าต่าง ๆ ภายในชุมชน พบว่ามีการจัดระเบียบทางสังคมแต่ละชนเผ่า โดยยังใช้ระบบ “หัวหน้าชนเผ่า” ในการบังคับบัญชาแต่ละชนเผ่าในชุมชน ด้วยข้อตกลงที่มีร่วมกันของคณะกรรมการชุมชน ทั้งในแง่การสื่อสารภายในชุมชน การแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่ละชนเผ่า รวมถึงการหาข้อยุติร่วมกันในด้านความขัดแย้งของแต่ละชนเผ่า
9. ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการสื่อสารต่างวัฒนธรรมในหลากหลายชาติพันธุ์ ได้ข้อสรุปว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานมากกว่ากระบวนการสื่อสารภายในชุมชน เพราะมีการสื่อสารในขั้นตอนของคณะกรรมการหมู่บ้านของแต่ละชนเผ่า

10. ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมในหลากหลายพันธุ์ พบว่า การสื่อสารระหว่างชนเผ่าใช้ภาษาที่ทุกเผ่าเข้าใจมากที่สุดคือ ภาษาไทยกลาง ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาในแต่ละชนเผ่าสื่อสารกันในชนเผ่ามากกว่า ส่วนในด้านการเปรียบเทียบปัญหาการสื่อสารจากการสังเกตของผู้วิจัย กลุ่มที่น่าจะมีปัญหาด้านการสื่อสารที่สุดในชุมชน มักเป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาใหม่ ยังอยู่ในระยะปรับตัวมากกว่ากลุ่มที่อพยพมานาน หรืออยู่อาศัยได้ระยะหนึ่งแล้ว

คำสำคัญ : การสื่อสารวัฒนธรรม ชนเผ่า เวียงราชพลี จังหวัดเชียงราย

Abstract

This research entitled “The Intercultural Communication in the Variety of Ethnic Group: Case Study of Migration Place of Forest Repatriation Project at Wieng Raj Pree Pa Sak Ngam Village, Moo 19, Dong Ma Ha Wan Sub-district, Wieng Chiang Rung District, Chiang Rai Province” aimed to survey basic information of ethnic group in the target area and to study intercultural communication in the variety of ethnic group in that area. The target area was the migration place for forest repatriation project and other reasons at Wieng Raj Pree community in Pa Sak Ngam Village, Moo 19, Dong Ma Ha Wan Sub-district, Wieng Chiang Rung District, Chiang Rai Province where there were many tribes of 303 households stayed here. The village committee grouped the sample groups based on the tribes consisted of 100 people of Hmong Mien, Lisu, Akha, Lahu, Pagayor, Yunan Chinese, and other tribes. The research instruments and methods were 1. an observation form and note-taking, 2. focus group from the committee of each tribe, and 3. a questionnaire made by the researcher.

The results of the study were concluded as follows:

1. Most of the respondents or 39 percent were aged 15-30 years old.
2. Most of the respondents or 34percent were Hmong,and 15 percent was Akha respectively.
3. Most of the respondents or 64 percent used central Thai in communication among the tribes.

4. Most of the respondents or 46 percent had the problems in living in a community with multicultural communication and 38 % had the problem in the public utility.

5. The questionnaire respondents had the problem in contacting people in the other tribes with a mean of 3.64 (SD 0.92), the problem of using language in communication with the mean of 3.50 (SD 0.81) respectively.

6. The dialect of each tribe was used for communication with the mean of 3.53 (SD 0.78), while Central Thai and Northern dialect was used in communication with the mean of 3.51 (SD 0.99), respectively.

7. The recommendations were found that there were some problems in communication between tribes, however, the solution was done by using Central Thai for communication among the tribe.

8. The focus group on the communication process of each tribe in the community appeared that the social organization of each tribe by having the head who controlled the tribe and having the agreement for the community committee in terms of the communication within the community, the way to solve the problem, including finding the conclusion for the conflict of each tribe.

9. The data analysis from the in-depth interview on intercultural communication in the variety of ethnic groups can be concluded that most of the villagers agreed that the public utility problem was the main problem more than the communication within the communication because there was the communication from the representatives who were the village committee.

10. The data analysis from the observation on intercultural communication in the variety of ethnic groups was found that every tribe understood central Thai most but they preferred to use their dialect to communicate in their tribes. When compared to the communication problem, the new immigrants seem to have a communication problem in the adaptation period when compared with the ones who stayed there longer.

Keywords : Cultural Communication, Tribe, Wieng Raj Pree, Chiang Rai Province

บทนำ

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ (เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย, 2558) อีกทั้งเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์โดยมีชนเผ่าต่าง ๆ เป็นประชากรภายในจังหวัด (<http://www.mekongchula.com/views/mekong>, 2553) ด้วยนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติและรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการหยุดยั้งการทำลายทรัพยากรป่าไม้ ป่าต้นน้ำลำธารที่มีความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศน์ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำให้ดีที่สุด จึงได้มีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 64/2557 ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2557 และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 66/2557 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 2557 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านป้องกันและปราบปรามทรัพยากรป่าไม้ ดำเนินมาตรการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ จึงมีคำสั่งให้ชนเผ่าหลายชนเผ่าในจังหวัดเชียงราย ทำการอพยพออกจากพื้นที่สูงพื้นที่ทำกินใหม่เพื่อรองรับตามนโยบายดังกล่าว (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2561)

ส่งผลให้กลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายชนเผ่าต้องอพยพไปอยู่ร่วมกันบนพื้นที่รองรับต่าง ๆ ในความหลากหลายทางชาติพันธุ์นั้น ส่งผลให้เกิดความหลากหลายและความแตกต่างทางวัฒนธรรมของหลายชนเผ่าที่มาอยู่ร่วมกันในชุมชนเดียวกัน จากทฤษฎีการสื่อสารวัฒนธรรมร่วม (Co-cultural Communication Theory) ซึ่งเป็นการค้นหากระบวนการที่สมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมร่วมเลือกปฏิบัติการการสื่อสาร (Communicative Practices) ในการสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในโครงสร้างของสังคม โดยผ่านวิธีการสื่อสารที่สมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมร่วมได้ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้ได้ผลบางอย่างที่ตนต้องการนั้น สามารถจัดกลุ่มเป็นตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยอันมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร (Practice Selection) ได้ทั้งหมด 6 ปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ 1. ผลที่ต้องการ (Preferred Outcome) 2. ประสบการณ์ชีวิต (Field of experience) 3. ความสามารถ (Abilities) 4. บริบทของสถานการณ์ (Situational Context) 5. สิ่งที่ได้มาและสิ่งที่เสียไป (Perceived Costs and Rewards) 6. วิธีการสื่อสาร (Communication Approach) (พิรยุทธ โอพันธ์, 2551; อ้างอิงจาก Orbe, Mark P., 1998) ในการอยู่ร่วมกันในชุมชนต่างวัฒนธรรมดังกล่าว

ทั้งนี้ชนเผ่าต่าง ๆ มีประเพณีและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่น่าสนใจอันเป็นเอกลักษณ์สำคัญและเป็นจุดขายที่โดดเด่นในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรายภายใต้สภาวะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในประเด็นปัจจัยทั้ง 6 ของทฤษฎีการสื่อสารวัฒนธรรมร่วม (Co-cultural Communication Theory) ในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมบนพื้นที่รองรับเวียงราชพลีแห่งนี้ที่ส่งผลต่อการปรับตัวและผสมผสานด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างในชุมชนเดียวกันได้อย่างไร

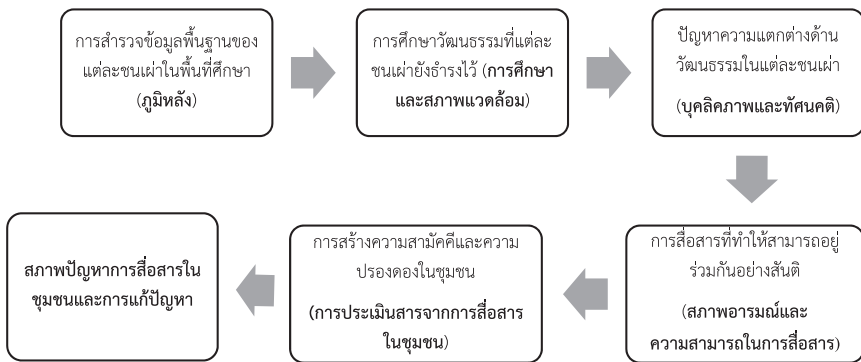
วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านชาติพันธุ์ในพื้นที่ศึกษาที่ยังขาดหน่วยงานเก็บข้อมูล
2. เพื่อศึกษาการสื่อสารต่างวัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษาที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิดด้านการสื่อสารต่างวัฒนธรรมของEdward T.Hall (1981 : 113,127) ผสมกับทฤษฎีการสื่อสารของ วิลเบอร์ ชแรมป์ (กมลรัฐ อินทรทัศน์, 2561) ยังได้กล่าวถึงการสื่อสารต่างวัฒนธรรมและกระบวนการสื่อสารในแบบคลาสสิกที่มีบทบาทสำคัญต่อการเลือกวิธีการใช้ข่าวสารของมนุษย์ ประกอบไปด้วย

1. ประสบการณ์ที่ต่างวัฒนธรรมกัน ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารที่แตกต่างกัน
2. การประเมินสารประโยชน์ของข่าวสาร ผู้รับสารจะแสวงหาเพื่อสนองจุดประสงค์ของตนเองอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. ภูมิหลังในบริบทที่ต่างวัฒนธรรมกัน ทำให้บุคคลมีความสนใจต่างกัน
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อม ทำให้ความแตกต่างในพฤติกรรมการเลือกรับสื่อและ เนื้อหาข่าวสาร
5. ความสามารถในการรับข่าวสารเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจ ทำให้พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารของบุคคลแตกต่างกัน
6. บุคลิกภาพ ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โน้มน้าวใจและพฤติกรรมของผู้รับสาร
7. สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสาร ทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของข่าวสารหรือ อาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารได้
8. ทัศนคติ เป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือข่าวสาร ที่ได้พบ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิจากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น การสัมภาษณ์ การศึกษาจากข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่วิจัย และผลงานวิจัยต่าง ๆ จากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตในและนอกประเทศ อีกทั้งการค้นคว้าจากห้องสมุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย สามารถประมวลกรอบทฤษฎีและแนวคิดได้ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางวัฒนธรรม

Hall (1981 : 12) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมคือ การสื่อสาร และการสื่อสารคือ วัฒนธรรม โดยวัฒนธรรมเป็นสภาพแวดล้อมของบุคคล ซึ่งไม่ใช่มีเพียงแก้มุมเดียวในชีวิตของบุคคลเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่แสดงให้เห็นว่า บุคคลมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอย่างไร มีแนวทางในการคิด การเคลื่อนไหว หรือการแก้ไขปัญหาอย่างไร

ในขณะที่ Geert Hofstede (2005 : 4) ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมนั้นเป็นปรากฏการณ์ของกลุ่ม เพราะอย่างน้อยก็เป็นการแบ่งปันกันระหว่างบุคคลที่อาศัยหรือเคยอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันที่ซึ่งมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยวัฒนธรรมนั้นต้องเกิดจากการเรียนรู้ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิด

ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญต่อการสื่อสารของมนุษย์ทุกคน โดยวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อน ในขณะที่เราทำการสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ นั้น บุคคลแต่ละคนก็จะมีวัฒนธรรมที่สั่งสมมาจากการเรียนรู้ในบริบทสภาพแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ ดังนั้น การทำการสื่อสารกับบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันนั้น บุคคลย่อมจะต้อง

มีการเรียนรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จในการสื่อสาร โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลนั้น ไม่จำเป็นว่าจะต้องเกิดขึ้นกับบุคคลที่มาจากคนละประเทศเพียงอย่างเดียวเท่านั้น การสื่อสารกับคนภายในประเทศเดียวกัน หรือแม้กระทั่งการสื่อสารกับสมาชิกในองค์กรเดียวกันก็อาจมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้เช่นเดียวกัน ซึ่งความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้นหมายรวมถึงความแตกต่างทางภูมิภาค จริยธรรม ศาสนา เพศ ชุมชน และชนชั้น (Hofstede & Hofstede, 2005 : 34) อีกทั้งบุคคลยังสามารถเรียนรู้ระบบพื้นฐานทางวัฒนธรรมได้จากการสังเกตซึ่งหมายถึงข้อเท็จจริงทางวัฒนธรรม สถาบันทางธุรกิจ การแต่งงานและครอบครัว องค์กรทางสังคม ภาษา การทหาร เพศ และกฎหมาย โดยกิจกรรมทั้งหมดนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของบุคคลได้ (Hall, 1981 : 106)

โดย Edward T.Hall (1981 : 113,127) ได้แบ่งบริบทของระบบวัฒนธรรมออกเป็นดังนี้

1. ระบบวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมสูง (High Context Culture) ในระบบวัฒนธรรมรูปแบบนี้ จะมีความแตกต่างกันระหว่างคนในกลุ่มและคนนอกกลุ่ม โดยบุคคลที่อยู่ในระบบ ระบบวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมสูง นั้นจะมีความคาดหวังถึงการมีส่วนร่วมของบุคคล อันอาจเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลและมีความเป็นความจริงไม่ใช่เฉพาะเพียงแต่ในแง่ของทฤษฎีเท่านั้น เมื่อมีการสนทนาเกิดขึ้นในวัฒนธรรมดังกล่าว บุคคลในวัฒนธรรมนี้จะมีความคาดหวังว่าสิ่งที่ตนเองได้กล่าวออกไปนั้น จะทำให้บุคคลอื่นสามารถรับรู้ได้โดยไม่ต้องพูดถึงประเด็นนั้นตรง ๆ ข้อมูลข่าวสารของการสื่อสารในบริบทดังกล่าวจะออกมาในรูปแบบของบริบททางกายภาพ หรือลักษณะเฉพาะภายในของบุคคลที่ซึ่งแสดงออกน้อยมากในเรื่องของรหัส ความชัดเจนที่เป็นส่วนหนึ่งของการส่งผ่านข้อความต่าง ๆ โดยบุคคลเชื่อว่าคำพูดเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ข้อความสารได้ทั้งหมด แต่ต้องดูจากความหมายท่าทางการแสดงออก และบริบทแวดล้อมต่าง ๆ ด้วย

2. ระบบวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมน้อย (Low Context Culture) ในรูปแบบวัฒนธรรมนี้ ความผูกพันของสมาชิกในกลุ่มสังคมในแบบดังกล่าวนี้ จะมีความเปราะบาง จึงเป็นเรื่องง่ายที่จะรู้ถึงปัญหาล่วงหน้าและเผชิญหน้ากับบุคคลในวัฒนธรรมดังกล่าว ถ้าหากสมาชิกรู้สึกถึงความไม่มั่นใจในกลุ่มแล้วสมาชิกในสังคมก็สามารถที่จะย้ายหรือถอนตัวออกจากกลุ่มได้ทุกเมื่อ ในระบบวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมน้อย นั้นความรับผิดชอบจะถูกกระจายออกไปในระบบยากที่จะมีการระบุอย่างชัดเจน เมื่อมี

เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นในวัฒนธรรมรูปแบบนี้ จะมีการปกป้องสมาชิกภายในกลุ่มของตนเอง และอาจจะต้องมีการหาแพะรับบาปถ้ามีความจำเป็น นอกจากนี้ระบบวัฒนธรรมแบบที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมน้อย การแสดงออกต่าง ๆ นั้นจะมองเรื่องราวที่ผ่านไปล่าสุด การแสดงออกอย่างรุนแรงนั้นจะถูกทำให้เพิ่มขึ้นได้จากเหตุการณ์ บุคคลในสังคมไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทุกสิ่งทุกอย่างสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่าย และรวดเร็ว อีกทั้งบุคคลที่อยู่ในระบบวัฒนธรรมดังกล่าวจะทำทุกอย่างให้มีความชัดเจน ความหมายของคำพูดจะปรากฏอย่างชัดเจนในตัวของมันเอง ความหมายที่ปรากฏในคำพูดเป็นความหมายตรงที่ผู้สื่อสารต้องการสื่อไปยังผู้รับสาร ดังนั้นวัฒนธรรมในรูปแบบดังกล่าวจึงเป็นวัฒนธรรมที่มีการสื่อสารแบบตรงไปตรงมา สามารถสรุปความได้จากวัจนภาษา คำพูดที่พูดออกมาจะตรงจุดที่ผู้สื่อสารต้องการ การแสดงท่าทางต่าง ๆ จะแสดงออกอย่างเปิดเผย และให้ความสำคัญระหว่างบุคคลน้อยกว่าการตกลงเจรจากันอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

3. ระบบวัฒนธรรมแบบแบ่งเพศชายหญิง (Masculinity & Femininity Culture) ในทุก ๆ สังคมบนโลกใบนี้มีทั้งผู้ชายและผู้หญิงที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะทางกายภาพ ซึ่งแน่นอนว่าความแตกต่างทางกายภาพระหว่างผู้ชายและผู้หญิงนั้นมีเหมือนกันทั่วโลก แต่ความแตกต่างในเรื่องของบทบาท พฤติกรรมที่เหมาะสมระหว่างผู้ชายและผู้หญิงในแต่ละวัฒนธรรมนั้นมีความแตกต่างกัน

4. ระบบวัฒนธรรมที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Uncertainty Avoidance Culture) เป็นส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ โดยมนุษย์จะต้องพบเจอกับเหตุการณ์ที่อาจจะก่อให้เกิดความไม่มั่นใจ ซึ่งความไม่มั่นใจนั้นเป็นบ่อเกิดของความกังวลใจของบุคคล และแน่นอนว่าบุคคลจะแสดงออกถึงความไม่มั่นใจในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งสังคมในทุก ๆ สังคมจะการพัฒนาแนวทางในการบรรเทาความกังวลใจ โดยระบบวัฒนธรรมที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงนั้นสามารถนิยามได้ว่า เป็นขอบเขตที่ซึ่งสมาชิกของวัฒนธรรมในสังคมรู้สึกเป็นกังวลกับความกลัวหรือความไม่รู้ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ

5. ระบบวัฒนธรรมที่มองเรื่องความคั่งค้างในอุดมคติแบบเอเชีย (Long and Short Term Orientation Culture) มิติทางวัฒนธรรมของ Hofstede บางมิตินั้น สามารถอธิบายได้เฉพาะวัฒนธรรมของชาวตะวันตกเท่านั้น เขาจึงได้มีการเพิ่มเติมมิติดังกล่าวขึ้น เพื่อแทนที่มิติในเรื่องของระบบวัฒนธรรมที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยง ที่พบว่าไม่มีความชัดเจนในสังคมเอเชีย และเป็นมิติที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวคิดเฉพาะของชาวเอเชีย ซึ่งเชื่อมโยงกับประเด็นเรื่องของปรัชญาขงจื๊อ (Dahl, 2005 : 13)

จากมิติความหลากหลายทางวัฒนธรรมของ Hofstede ที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมมีมิติที่มีความแตกต่างหลากหลาย ดังนั้นการที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในการสื่อสารทางวัฒนธรรมนั้น บุคคลก็ควรที่จะมีการเรียนรู้และทำความเข้าใจถึงวัฒนธรรมนั้นด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในด้านการวิจัยที่เกี่ยวกับการสื่อสารทางวัฒนธรรม Geert Hofstede นักมานุษยวิทยาที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมชาติและวัฒนธรรมองค์กร ชาวเนเธอร์แลนด์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องอิทธิพลของวัฒนธรรมชาติต่อพฤติกรรมมาเป็นเวลานาน พบว่า สามารถแบ่งมิติความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงความชัดเจนของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละชาติไว้ดังนี้ (Hofstede & Hofstede, 2005 : 45 – 238)

1. อำนาจจากความแตกต่างทางชนชั้น (Power Distance) สามารถอธิบายได้ว่าเป็นขอบเขตที่ซึ่งสมาชิกในสถาบันและองค์กรในประเทศที่มีอำนาจน้อยยอมรับว่าอำนาจมีความไม่เท่าเทียมกันในสังคม โดยสถาบันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของสังคม ดังเช่น สถาบันครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ส่วนองค์กรนั้นเป็นสถานที่ซึ่งบุคคลกำลังทำงานอยู่ด้วย โดยความไม่เท่าเทียมกันในสังคมนั้นจะเกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระดับชนชั้นทางสังคมที่มีความแตกต่างทั้งชนชั้นสูง ชนชั้นกลาง และชนชั้นล่าง โดยความแตกต่างทางชนชั้นนั้นเป็นทางผ่านและโอกาสที่สร้างข้อได้เปรียบทางสังคมให้กับบุคคล โดยความแตกต่างในเรื่องของอำนาจจากความแตกต่างทางชนชั้น ในสังคมนั้นสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1.1 อำนาจจากความแตกต่างทางชนชั้นที่มีมาก (Large Power Distance) โดยส่วนใหญ่แล้วสังคมที่มีลักษณะเป็นอำนาจจากความแตกต่างทางชนชั้นที่มีมากนั้น จะเป็นประเทศยากจนที่มีกลุ่มชนชั้นกลางน้อย เป็นสังคมที่อำนาจอยู่เหนือสิทธิ บุคคลที่มีอำนาจจะเป็นบุคคลที่มีสิทธิและเป็นคนดี โดยความเชี่ยวชาญ ความมั่งคั่ง อำนาจและสถานภาพเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันตลอดความไม่เท่าเทียมกันในสังคมเป็นสิ่งที่คาดหวังและยอมรับได้ คนที่มีอำนาจน้อยต้องการการพึ่งพาอาศัยบุคคลอื่นรอบคร้วจะสอนให้เด็กเชื่อฟังคำสั่งสอนและต้องมีความเคารพต่อครอบครัวและญาติพี่น้องที่อายุมากกว่า เด็กนักเรียนจะมีความเคารพครู แม้ว่าจะอยู่นอกห้องเรียนก็ตาม ครูจะต้องเป็นผู้เริ่มต้นการสนทนาต่าง ๆ

ในห้องเรียนรวมทั้งครูเป็นผู้รอบรู้ในทุกเรื่อง คุณภาพของการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับความฉลาดหลักแหลมของครู มหาวิทยาลัยถือเป็นระบบที่มีความสำคัญสำหรับนโยบายทางการศึกษา ระดับชนชั้นในองค์กรจะมีความไม่เท่าเทียมกันระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง โดยลูกจ้างจะถูกคาดหวังว่าจะต้องรายงานนายจ้างในสิ่งที่ตนเองได้ทำ แนวทางที่จะสามารถเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองได้นั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มคนที่อยู่ในระดับบนของประเทศ การเมืองจะมีการพูดคุยกันน้อยและนิยมใช้ความรุนแรง

1.2 อำนาจจากความแตกต่างทางชนชั้นที่มีมาก (Small Power Distance) ประเทศที่มีลักษณะสังคมเป็นแบบอำนาจจากความแตกต่างทางชนชั้นที่มีมากนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นประเทศที่มีความร่ำรวยและมีกลุ่มชนชั้นกลางเป็นจำนวนมาก การใช้อำนาจอยู่ภายใต้หลักของกฎหมาย โดยเรื่องของความเชี่ยวชาญ ความมั่งคั่ง อำนาจ และสถานภาพไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันตลอด วัฒนธรรมในรูปแบบดังกล่าวมีความเท่าเทียมกันในสิทธิเสรีภาพ ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมมีน้อย ความสัมพันธ์ในสังคมจะอยู่ภายใต้ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน มีความเป็นอิสระต่อกันระหว่างบุคคลที่มีอำนาจน้อยกับบุคคลที่มีอำนาจมาก ครอบครัวจะสอนให้เด็กมีความเท่าเทียมกันไม่ว่าจะกับญาติพี่น้องที่มีอายุมากกว่าก็ตาม เด็กนักเรียนจะมองว่าครูมีความเท่าเทียมกับตน ครูจะคาดหวังว่าการสนทนาในห้องเรียนจะเริ่มต้นจากนักเรียน ครูเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ คุณภาพของการศึกษาจะขึ้นอยู่กับการสื่อสาร 2 ทางและความสามารถของนักเรียน โรงเรียนมัธยมเป็นระบบที่มีความสำคัญสำหรับนโยบายทางการศึกษา ระดับชนชั้นในองค์กรหมายถึงความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของบทบาทในองค์กร โดยนายจ้างจะคาดหวังว่าลูกจ้างจะเข้ามาปรึกษาในเรื่องของการทำงาน แนวทางในการเปลี่ยนแปลงระบบทางการเมืองนั้นจะต้องเกิดจากการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ การเมืองจะมีการพูดคุยกันมากและไม่นิยมความรุนแรง

2. ความเป็นแบบแผนและระบบอุปถัมภ์ (Individualist & Collectivist) ในสังคมที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันย่อมส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างกันด้วย โดยกลุ่มสังคมกลุ่มแรกในชีวิตของมนุษย์นั้น คือ ครอบครัว ซึ่งแน่นอนว่าการอบรมเลี้ยงดูในแต่ละครอบครัวนั้น ย่อมทำให้นักชดเกิดการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่ตนเองเติบโตมา โดยครอบครัวบางครอบครัวได้สั่งสอนเลี้ยงดูให้นักชดรู้จักการช่วยเหลือตนเองตั้งแต่เด็ก ในขณะที่ครอบครัวในบางวัฒนธรรมได้สั่งสอนให้มีการพึ่งพาอาศัยและให้ความเคารพกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว เป็นต้น

จากบทความของ Thomas J.Knutson (2005 : 4-9) เรื่อง Tales of Thailand : Lessons from the land of smile เป็นบทความหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงมิติความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศไทยตามแนวความคิดของ Hofstede ซึ่ง Knutson ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของประเทศไทย เมื่อครั้งที่เขาได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยในบทความนี้เขาได้เขียนถึงมิติความหลากหลายทางวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยสามารถสรุปได้ว่าประเทศไทยมีวัฒนธรรมแบบอุปถัมภ์ (Collectivism) ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของกลุ่ม บุคคลควรมีน้ำใจและมีความเกรงใจ สังคมมีการยอมรับในเรื่องของอำนาจทางชนชั้นที่ซึ่งความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของอำนาจและความมั่งคั่งในสังคม ความแตกต่างในเรื่องของสถานะในสังคมเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ โดยเขาพบว่าในสังคมไทยนั้นจะไม่ไหว้บุคคลที่อยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าตนเอง นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีวัฒนธรรมแบบให้ความสำคัญกับเรื่องของบุญคุณและความกตัญญู แต่ในประเด็นของวัฒนธรรมการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงนั้น ประเทศไทยอยู่ระหว่างกลางในเรื่องของการหลีกเลี่ยงหรือยอมรับความไม่มั่นใจ โดยคนไทยจะรู้สึกเฉย ๆ กับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่มั่นใจ และในส่วนมิติสุดท้ายนั้นประเทศไทยอยู่ในวัฒนธรรมแบบวัฒนธรรมที่มองเรื่องความดิงามแบบเอเชีย (Long – Term Orientation)

ประทัย พิริยะสุรวงศ์ (2559 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาใช้สื่อใหม่เพื่อการสื่อสารทางวัฒนธรรมของชนเผ่าอาข่ากรณีศึกษา บ้านแสนใจ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินมีความเข้าใจว่ามีสื่อใหม่หลากหลายมากมาย โดยส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือในการเข้าถึงสื่อใหม่สูงที่สุด ทั้งนี้ผู้ตอบแบบประเมินยังมีความต้องการสาระในสื่อใหม่ที่มีสาระความรู้และเรื่องราวของวัฒนธรรม ด้านการวิเคราะห์ความพึงพอใจในการรับข่าวสารด้านวัฒนธรรมจากสื่อใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินมีความพึงพอใจกับรูปแบบการนำเสนอ (สื่อสังคมออนไลน์) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมากที่สุด อันดับถัดมา ได้แก่ การเผยแพร่วัฒนธรรมชนเผ่าอาข่าทางสื่อใหม่ทำให้รับรู้ได้กว้างขวางและเข้าถึงกลุ่มเยาวชนได้มากกว่า และมีความสนใจในข่าวสารจากสื่อใหม่ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่วนในด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า สภาพการณ์เผยแพร่ทางวัฒนธรรมในชนเผ่าเริ่มค่อย ๆ จางหายไปตามกาลเวลา ภายได้สภาวะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้เยาวชนรุ่นใหม่ของชนเผ่าอาข่ามีพฤติกรรมการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้กระบวนการถ่ายทอดส่งต่อผ่านกระบวนการที่สืบทอดกันมาแบบดั้งเดิมเริ่มใช้ไม่ได้อีกต่อไป การนำสื่อที่น่าสนใจต่อคนรุ่นใหม่มาใช้จึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจและได้รับการตอบสนองในด้านบวก

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้พื้นที่ที่รองรับการอพยพตามโครงการคืนผืนป่าให้แผ่นดิน เวียงราชพลี บ้านป่าดงสาม หมู่ 19 ตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย เนื่องจากเป็นพื้นที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลดงมหาวัน มีผู้ประสานงานทั้งในส่วนของเทศบาลตำบลและผู้ประสานงานในพื้นที่อาทิ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทำให้มีความสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัย โดยการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มประชากร ซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ อาทิ ม้ง เมี่ยน ลีซู อาข่า ลาหู่ ปากะญอ จีนยูนนาน และชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อพยพมาอาศัยในพื้นที่รองรับการอพยพโดยแบ่งจำนวนกลุ่มเป้าหมายตามชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในบ้านเวียงราชพลี ได้แก่ ม้ง เมี่ยน ลีซู อาข่า ลาหู่ ปากะญอ จีนยูนนาน และชาติพันธุ์อื่น ๆ ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน ครอบคลุมทุกกลุ่มชนเผ่าเป้าหมาย การวิจัยในครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ 1. แบบสังเกตและจดบันทึก (Observation and Note) โดยเน้นสังเกตกระบวนการสื่อสารต่างวัฒนธรรมไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงการสื่อสารภายในชุมชนที่เกิดขึ้น 2. ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากคณะกรรมการแต่ละกลุ่มชนเผ่าในพื้นที่พร้อมสัมภาษณ์ชาวบ้านในพื้นที่ด้วย และ 3. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกระบวนการใช้ทั้ง 3 ของผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น การประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน การสำรวจวิถีชีวิตและการร่วมงานต่าง ๆ ในชุมชนตลอดระยะเวลาที่เก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้

ผลการศึกษาหรือผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

เพื่อดำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านชาติพันธุ์ในพื้นที่ศึกษาที่ยังขาดหน่วยงานเก็บข้อมูลได้ผลดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามมีช่วงของอายุระหว่าง 15-30 ปี มากที่สุด ร้อยละ 39.0
2. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาติพันธุ์ม้ง ถึงร้อยละ 34.0 รองลงมาคือชาติพันธุ์อาข่า ร้อยละ 15.0
3. ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสารระหว่างชนเผ่ามากที่สุด ร้อยละ 64.0
4. ผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาการอยู่ในชุมชนผสมผสานทางด้านการสื่อสารมากที่สุด คือ ร้อยละ 46.0 รองลงมา ได้แก่ ด้านสาธารณสุขปโภคพื้นฐาน ร้อยละ 38.0

5. ผู้ตอบแบบสอบถาม มีปัญหาด้านการสื่อสารการพูดคุยต่างชนเผ่า มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.64 ค่า SD 0.92 อันดับถัดมา ได้แก่ ปัญหาการใช้ภาษาในการสื่อสารภายในชุมชน ค่าเฉลี่ย 3.50 ค่า SD 0.81

เพื่อศึกษาการสื่อสารต่างวัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษาที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ได้ผลดังนี้

6. ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ภาษาชนเผ่าเป็นภาษาในการสื่อสาร มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.53 ค่า SD 0.78 อันดับถัดมา ได้แก่ การใช้ภาษาไทยกลางและภาษาเมืองในการสื่อสาร ค่าเฉลี่ย 3.51 ค่า SD 0.99

7. ในด้านข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ให้ความเห็นว่า มีปัญหาในการสื่อสารระหว่างชนเผ่าพอสมควร การแก้ปัญหาจะใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสารระหว่างชนเผ่าเป็นหลัก

8. ในด้านการสนทนากลุ่มในเชิงกระบวนการสื่อสารของชนเผ่าต่าง ๆ ภายในชุมชน พบว่ามีการจัดระเบียบทางสังคมแต่ละชนเผ่า โดยยังใช้ระบบ “หัวหน้าชนเผ่า” ในการบังคับบัญชาแต่ละชนเผ่าในชุมชน ด้วยข้อตกลงที่มีร่วมกันของคณะกรรมการชุมชน ทั้งในแง่การสื่อสารภายในชุมชน การแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่ละชนเผ่า รวมถึงการหาข้อยุติร่วมกันในด้านความขัดแย้งของแต่ละชนเผ่า

9. ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการสื่อสารต่างวัฒนธรรมในหลากหลายพื้นที่ ได้ข้อสรุปว่าชาวบ้านส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานมากกว่ากระบวนการสื่อสารภายในชุมชน เพราะมีการสื่อสารในขั้นตอนของคณะกรรมการหมู่บ้านของแต่ละชนเผ่า

10. ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมในหลากหลายพื้นที่ พบว่า การสื่อสารระหว่างชนเผ่าใช้ภาษาที่ทุกเผ่าเข้าใจมากที่สุดคือ ภาษาไทยกลาง ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาในแต่ละชนเผ่าสื่อสารกันภายในชนเผ่ามากกว่า ส่วนในด้านการเปรียบเทียบปัญหาการสื่อสารจากการสังเกตของผู้วิจัย กลุ่มที่น่าจะมีปัญหาด้านการสื่อสารที่สุดในชุมชน มักเป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาใหม่ ยังอยู่ในระยะปรับตัวมากกว่ากลุ่มที่อพยพมานาน หรืออยู่อาศัยได้ระยะหนึ่งแล้ว

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การสื่อสารต่างวัฒนธรรมในหลากหลายวัฒนธรรม กรณีศึกษา พื้นที่รองรับการอพยพตามโครงการคืนผืนป่าให้แก่คน เวียงราชพลี บ้านป่าตึงงาม หมู่ 19 ตำบลดงมหาวัน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย พบว่า ชุมชนเวียงราชพลีมีปัญหาในการสื่อสารการพูดคุยต่างชนเผ่ามากที่สุด อันดับถัดมา ได้แก่ ปัญหาการใช้ภาษาในการสื่อสารภายในชุมชน สาเหตุหลักมาจากการเปลี่ยนภาษาชนเผ่าเป็นภาษาในการสื่อสาร มากที่สุด อันดับถัดมา ได้แก่ การใช้ภาษาไทยกลางและภาษาเมือง (ภาษาไทยเหนือ) ในการสื่อสาร การแก้ปัญหาในชุมชนคือการสื่อสารผ่านกรรมการหมู่บ้าน เพราะสามารถเข้าถึงตัวบุคคลและชุมชนหมู่บ้านมากกว่า สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมต่างวัฒนธรรมต้องอาศัยการสื่อสารที่ต้องใช้ภาษาไทยเป็นตัวกลางในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารด้วยภาษาไทยกลางและหรือภาษาเมือง (ภาษาไทยเหนือ) แสดงให้เห็นว่าโดยพื้นฐานที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมร่วมกับการสื่อสารต่างภาษาไปตามภาษาเผ่าการศึกษาภาษาไทยในระบบยังสามารถช่วยให้การสื่อสารในภาพรวม สามารถเข้าใจกันได้ ไปพร้อม ๆ กับการใช้ภาษาเมืองซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเชิงบริบททางสังคมที่กล่าวว่า การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยทางสังคม, วัฒนธรรม และสังคมเป็นตัวควบคุมการไหลของกระแสข่าวสาร ตรงตามที่ Edward T.Hall (1981 : 113,127) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมสูง (High Context Culture) ในระบบวัฒนธรรมรูปแบบนี้ จะมีความแตกต่างกันระหว่างคนในกลุ่ม และคนนอกกลุ่ม โดยบุคคลที่อยู่ในระบบวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมสูง นั้นจะมีความคาดหวังถึงการมีส่วนร่วมของบุคคลเมื่อมีการสนทนาเกิดขึ้นในวัฒนธรรมดังกล่าว บุคคลในวัฒนธรรมนี้ จะมีความคาดหวังว่าสิ่งที่ตนเองได้กล่าวออกไปนั้น จะทำให้บุคคลอื่นสามารถรับรู้ได้ด้วยการใช้ภาษาที่ทุกคนยอมรับและเข้าใจตรงกัน

การวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารต่างวัฒนธรรมตามวัยและอายุ มีผลต่อการสื่อสารน้อยที่สุด กล่าวคือ วัยและอายุส่งผลต่อการสื่อสารน้อยกว่ากระบวนการสื่อสารระหว่างเผ่า ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดของ Geert Hofstede (2005 : 4) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมนั้นเป็นปรากฏการณ์ของกลุ่ม เพราะอย่างน้อยก็เป็นการแบ่งปันกันระหว่างบุคคลที่อาศัยหรือเคยอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันที่ซึ่งมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยวัฒนธรรมนั้นต้องเกิดจากการเรียนรู้ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิด ในขณะที่เราทำการสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ นั้น บุคคลแต่ละคนก็จะมีวัฒนธรรมที่สั่งสมมาจากการเรียนรู้ในบริบทสภาพแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ ดังนั้นการทำการสื่อสาร

กับบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันนั้น บุคคลย่อมจะต้องมีการเรียนรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จในการสื่อสารนั่นเอง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาต่อยอดไปสู่งานวิจัยใหม่ในแง่สังคมและวัฒนธรรมผสมผสานในชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะในแบบเดียวกัน
2. สามารถนำงานวิจัยนี้ไปปรับใช้ในกระบวนการสื่อสารทางวัฒนธรรมของชนเผ่ากลุ่มต่างๆ ในจังหวัดเชียงรายเพื่อใช้ในการสร้างความเข้าใจบริบทและสาระทางวัฒนธรรมในรูปแบบการให้ความรู้และการจัดการการเรียนรู้ (Knowledge Management) ในเรื่องของชนเผ่าได้

รายการอ้างอิง

- กมลรัฐ อินทรทัศน์. (2561). ทฤษฎีการสื่อสาร. สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2562, จาก <https://pirun.ku.ac.th/~agrpct/envelop/com%20theory.doc>.
- กรอบความร่วมมือของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง. (2553). สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2562, จาก <http://www.mekongchula.com/views/Mekong>.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2561). รายงานโครงการคืนผืนป่าให้แผ่นดิน, สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2562, จาก <https://gnews.apps.go.th/news?news=25026>.
- จีนฮ่อ. (2559). สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ฮ่อ>.
- จังหวัดเชียงราย. (2557). สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2562, จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/B2>
- ชาวเขาเผ่าต่างๆ ในไทย. (2559). สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2562, จาก <http://www.sawadee.co.th/thailand/hilltribes>.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2537). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิษฐา ทรุ่นเกษม. (2555). ทฤษฎีสื่อสารมวลชนกับสื่อใหม่. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2562, จาก www.milthailand.org/index.php?option=com_phocadownload.
- ประทัย พิริยะสุรวงศ์. (2559). การพัฒนาใช้สื่อใหม่เพื่อการสื่อสารทางวัฒนธรรมของชนเผ่าอาข่ากรณีศึกษา บ้านแสนใจ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปรียุทธ โอฬารพันธ์. (2556). ทฤษฎีการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพกรณีศึกษาการวิจัยเรื่อง : การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมลายูและชาวมาเลเซียเชื้อสายไทย. เอกสารประกอบการบรรยายรายวิชาสัมมนาการสื่อสาร 1. พิษณุโลก . มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภัศรา ชนะชัย. (2550). แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2554, จาก www.multiply.multiplycontent.com.
- Edward T.Hall. (1981). Beyond Culture. Anchor books. Doubleday.
- Fidler, Roger. (1997). MediaMorphosis Understanding New Media. UK : Pine Forge Press.
- Geert Hofstede & Gert Jan Hofstede. (2005) . Cultures and Organizations : Software of the mind. Revised and Expanded 2nd edition, The McGraw-Hill Companies.

- Stephan Dahl. (2005). Intercultural Research : The Current State of Knowledge.**
Retrieved December 15, 2012, from http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=658202.
- Thomas J.Knutson. (2005). Tales of Thailand : Lesson from the land of smile.**
Retrieved October 10, 2012, from www.fulbrightthai.org/data/TALES/THAILAND.doc.
- Zolomoe (นามแฝง). (2555). New Media. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2555, จาก <http://zolomoe.exteen.com/20120617/traditional-media-new-media>.**